

Temperaturen på dansk cirkus

Interview med Cirkusdirektørforeningens formand Martin Arli

I størstedelen af juli ligger Cirkus Arli i de nordsjællandske badebyer med flere spilledage i hver by. Derfor har Martin Arli i en ellers travl hverdag fundet tid til en snak om situationen for de danske cirkus.

Cirkusdirektørforeningens formand Martin Arli. Foto: Jacob Boas Leitisstein

Martin, hvilke problemer har coronaen givet jer?

Den 6. marts 2020 blev jeg med 2 timers varsel kaldt til møde i Kulturministeriet vedrørende corona. 5 dage senere lukkede statsminister Mette Frederiksen Danmark ned. Alle stod i en situation, som vi aldrig havde prøvet før. Ingen anede hvor længe ville der gå, før det hele var overstået.

Det stod hurtigt klart, at der var tale om en global katastrofe, og at cirkussæsonen, som typisk starter i marts, var blevet udskudt på ubestemt tid.

Det er ingen hemmelighed, at cirkus hver eneste år efter en lang vinters pause trænger til at komme på landevejen og få indtægter igen. Det blev i medierne omtalt at diverse hjælpepakker ville hjælpe betrængte, men usikkerheden om hvordan fremtiden kom til at se ud var stor, herunder hvem var berettiget til sådan hjælp. Der kom heldigvis hjælp til

faste udgifter. I maj 2020 kom så meddelelsen om at cirkus kunne komme ud, dog med store begrænsninger og restriktioner og loft over antallet af tilskuere. I Cirkus Arli var der ingen tvivl: Vi ville ud og spille vores 50. jubilæumsforestilling. Også Cirkus Baldoni tog på turne. Andre af vores kolleger vurderede, at det ikke kunne hænge sammen med deres udgifter og budgetter, og valgte derfor at blive hjemme.

I december 2020 kom som bekendt en endnu større nedlukning, som skulle komme til at vare længere end den første nedlukning. Næste genåbning i maj i år blev sværere end første gang. Nu var der krav om coronapas og at publikum skulle være testet negative for at deltage i kulturlivet. Der var krav om brug af mundbind, når man bevægede sig rundt i cirkus, samt et nyt tiltag med lokale nedlukninger enten i kommuner eller i sogne, hvis smittetallene oversteg en vis procentdel.

Heldigvis viste de daglige smittetal, at det nu gik den rigtige vej. Flere og flere blev vaccineret, og der er løbende åbnet op for mere og mere.

Fra starten skulle cirkus, teatre og biografer følge samme regler som gjaldt på restauranter med afstand mellem gæster og en gæst pr. 2 m².

Trods restriktionerne valgte vi og Cirkus Baldoni igen i år at tage på turne og leve med besværet og med, at vi som i 2020 kun måtte sælge en begrænset del af pladserne i teltet. Andre cirkus vurderede, at udgifterne ville være større end indtægterne og valgte at blive hjemme.

Pr. 1. juli ophævede man pladsbegrænsningerne i restaurationslivet. Der var med stor undren at cirkus og det øvrige kulturliv ikke fik tilsvarende lempelser. Fodbolden tillod pludselig, at man kunne lukke 25.000 tilskuere ind i Parken. Der har været absurde tilfælde fra revyverdenen med, at de måtte lade et ubegrænset antal gæster spise før forestillingen og så smide halvdelen ud, når de skulle se revyen! Hvorfor skal cirkus, revy, biografer og teatre stilles ringere end restauranter? Det giver absolut ingen mening, hverken politisk eller set fra sundhedsmæssigt synspunkt. Og økonomisk set rammes vi af kun at måtte sælge et begrænset antal billetter. I mange byer har vi haft fuldt hus, dvs. solgt det antal billetter vi må, og har måttet afvise skuffede familier, der havde lovet børnene en tur i cirkus.

Coronaen er forhåbentlig snart et overstået problem. Er det branchens eneste problem?

Nej, gid det var så vel. Vi oplever på flere og flere punkter en stigende bureaukratisering, som gør livet mere og mere surt for os.

Kan du nævne et par eksempler?

I Danmark er man glad for det kommunale selvstyre. Men det betyder, at vi har 98 kommuner, der har hvert sit regelsæt og hver sin holdning til cirkusbesøg.

Det danske samfund er indrettet på virksomheder, som bor det samme sted år efter år. Men sådan er et cirkus ikke. Vi flytter næsten hver dag og besøger hver år mange forskellige pladser i mange forskellige kommuner. År tilbage ringede man til "fru Petersen" i en kommune og spurgte, om vi den og den dag kunne få lov til at ligge på en bestemt plads. Så kiggede "fru Petersen" i kalenderen, og vi fik med det samme et ja eller et nej.

I dag skal man indsende en digital ansøgning med massevis af bilag for hver eneste plads, vi vil besøge. Det tager vel en times tid at gøre en sådan ansøgning klar. Hvis vi besøger flere pladser i samme kommune, skal der indsendes en separat ansøgning for hver enkelt plads. I en del kommuner sendes ansøgningerne gennem portalen virk.dk Andre kommuner har deres eget system, og i nogle kommuner ved de ikke rigtig, hvordan de vil have ansøgningerne. Mange kommuner giver heldigvis en tilbagemelding på en ansøgning i løbet af nogle få dage. Men andre steder kan det tage meget lang tid, og der virker som om systemet slet ikke tager hensyn til omkringrejsende virksomheder.

Da man for nogle år siden indførte et krav om certificering af cirkustelte – og det kostede os op mod 100.000 kr. at få vores lille telt certificeret - var tanken blandt andet, at man dermed over for kommunerne kunne dokumentere at teltet var sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Alligevel er der kommuner, som vælger at byggesagsbehandle en ansøgning om brug af en plads.

Før i tiden var det også sådan, at vi overalt følte at kommunerne påskønnede vores besøg, og at vi bragte oplevelser ud til borgerne i nærområderne. Det fik de fleste kommuner til at stille pladserne gratis til rådighed. Mange steder sørgede de også for at græsset var slået, så vi problemfrit kunne stille telt mv. op. I dag er der flere og flere kommuner, som kræver pladsleje, også selv om deres udgifter ved opkrævning og bogføring sikkert overstiger indtægten. Og vi kan ikke altid regne med, at en plads er klargjort så den kan bruges uden at vi først skal slå græs m.v.

Det ville være en stor hjælp for branchen, hvis kommunerne brugte nogenlunde samme ansøgningssystem og gav os et nogenlunde hurtigt svar. Og det er svært at forstå, hvorfor vi ved flere spillesteder i en kommune ved samtlige ansøgninger skal indsende præcis det samme bilagsmateriale.

Det vil også være en stor hjælp for branchen, hvis kommunerne generelt stiller pladserne gratis til rådighed.

Cirkusregnskaber viser, at vi bestemt ikke er en branche, hvor man skovler pengene ind. De seneste år har da også betydet, at gamle hæderkronede cirkus som Benneweis og Dannebrog har kastet håndklædet i ringen. De sidste 2 år med corona-restriktioner har bestemt ikke gjort situationen bedre. Med lidt held får vi dækket de direkte omkostninger, men det er svært også at få penge til nødvendig udskiftning af materiale. Hverken telt eller vogne holder jo evigt.

Flere cirkus har fortalt om problemer med arbejdstilladelse til artisterne?

Artister som kommer fra Danmark eller andre EU eller EØS lande behøver ikke arbejdstilladelse. Anderleder for artister fra 3.lande. Vi måtte eksempelvis sidste år med kort varsel opgive at få en fremragende russisk artist til landet og erstatte hende med et nummer fra et EU-land. I det hele taget har danske cirkus de seneste år oplevet større og større problemer med at opnå arbejdstilladelse til artister som kommer fra 3. lande. Derfor havde cirkusdirektørforeningen for nylig et møde med SIRI (Styrelsen for international rekruttering og integration), som er myndighed for arbejdstilladelser i Danmark. Vores utilfredshed gik ikke mindst på, at vi har oplevet uacceptable lange sagsbehandlingstider. Et cirkus kan bestemt ikke være sikker på, at en ansøgning indsendt i god tid før jul er behandlet, når man skal have premiere i marts!

Derudover er der kommet nye krav om at hver enkelt artist med et CV skal kunne dokumenterer, at vedkomne har erfaring. I mange trupper er der unge artister under oplæring. En slags mesterlære. Det er også på den måde mange danske artister, herunder både jeg selv, min kone og vores søn, fik vores artistuddannelse. Men SIRI vil fremover ikke give en trups unge artister under oplæring arbejdstilladelse, hvilket i praksis betyder at danskere ikke får mulighed for at se en række af de fremragende artisttruppe fra 3. lande, som publikum i andre lande kan glæde sig over.

Yderligere kræver SIRI nu, at gagen til artister fra 3.lande skal udbetales via en dansk bankkonto. I mange 3. lande er der slet ikke kutyme for, at man overhovedet har en bankkonto, og danske banker er ikke interesserede i at oprette konti for artister, som kun er i landet i 4-5 måneder. SIRI's krav kan ikke være skattebegrundet, da artister der optræder her i landet i mindre end 6 måneder skal beskattes i deres hjemland og ikke i Danmark. Så kravet virker som rent bureaukrati. International praksis i branchen er, at artisthonorar udbetales kontant til truppens leder, og at cirkus hverken ved eller blander sig i hvordan pengene fordeles mellem truppens enkelte medlemmer.

Et yderligere problem er, at SIRI slet ikke vil se på en ansøgning før de har modtaget biometri (fingeraftryk og ansigtsfoto) fra ansøger. Mange steder skal artister rejse langt for at finde et sted hvor de kan få optaget biometri. Det koster penge ud over det gebyr, som i forvejen skal betales til SIRI, og ofte har artisten et job der gør det svært bare at rejse et sted hen, hvor de kan få optaget det digitale fingeraftryk. Det vil være en stor hjælp, hvis SIRI's sagsbehandling kunne begynde også før de modtog biometri og den eventuelle arbejdstilladelse i stedet kunne gøres betinget af, at de modtog tilfredsstillende biometri.

Kan cirkus i Danmark overleve?

For mit og Bettinas vedkommende havde vi nok økonomisk set været bedre stillet, hvis vi havde valgt et traditionel lønmodtagerjob. Men så længe der er nogen, der lige som os og vores kolleger brænder for cirkus og kan leve med den usikre fremtid, tror jeg at danskerne også fremover kan opleve cirkus, hvis vi eller bliver budt nogenlunde rimelige arbejdsvilkår.

Men hvis den ofte meningsløse bureaukratisering fortsætter, og vi mødes med flere og flere krav og restriktioner, kan man gøre livet så surt for cirkusfolket at cirkus bliver noget, man kun kan høre om på et museum.

Bortset fra corona-støtte har danske cirkus aldrig fået statsstøtte, sådan som størstedelen af kulturlivet ellers gør. Bør I have statsstøtte?

For mig at se er målet rimelige arbejdsvilkår og ikke nødvendigvis statsstøtte. Men det ville da være skønt, hvis vi blev fritaget for moms eller fik nedsat moms. Danmark er det eneste land i EU, hvor kulturaktiviteter er belastet med 25 % moms.

Det ville også være godt, hvis vi kunne få støtte til konkrete arrangementer, således som de såkaldte nycirkus får, eller hvis kommunerne således som der sker enkelte steder i landet i større omfang køber forestillinger til fx ældre medborgere.

Martin Arli, her fotograferet sammen med sønnen Alexander. Foto: Ole Simonsen

Fakta:

Normalt har vi i Danmark syv cirkus: det store Cirkus Arena, de mellemstore Cirkus Baldoni og Cirkus Trapez og de små Cirkus Arli, Cirkus Krone og Cirkus Mascot. Hertil kommer Søren Østergaards Zirkus Nemo.

På grund af Covid-19 restriktionerne har Cirkus Arena, Cirkus Krone og Zirkus Nemo opgivet at komme på turne i 2021. Også Cirkus Mascot har valgt at holde pause i år, men overvejer dog en 20 dages turne i september. Cirkus Trapez præsenterer Cirkus Open Air - et lille kompatibelt udendørs cirkusshow.

Cirkus Baldoni startede sæsonen 6. maj og Cirkus Arli den 22. maj.